

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

הפקולטה למדעי הרוח והחברה, המחלקה לפוליטיקה וממשל 2014-13, סמסטר ב'

שחור לבן בצבעים: אפריקה בקולנוע - סילבוס (יתכנו שינויים)

ד"ר אלה קרן, elakr@openu.ac.il, שעת קבלה יום ה', שעה 14:00 בתיאום מראש

הקולנוע זכה להכרה מחקרית ככלי חשוב בעיצוב תודעה היסטורית לצד היסטוריה מחקרית ועממית, ספרות ועוד. קורס זה בוחן סרטי קולנוע עלילתיים שנעשו במערב אירופה ובצפון אמריקה בשמונים השנים שבין שנות השלושים של המאה העשרים ועד ימינו, וזאת המטרה לזהות את אופני יצירתן, הנצחתן והפצתן של תדמיות ודימויים לגבי אפריקה ואפריקנים. הקורס דן באופן ביקורתי בתפקידם של סרטי קולנוע אלה בתהליכי ההבניה של היחסים בין "לבנים" ו"שחורים", ובין "אפריקה" ו"המערב".

דרישות הקורס והרכב הציון:

הנוכחות בקורס היא חובה.

מידי שבוע: לקראת כל שיעור יש לקרוא את חומר הלימוד הרלוונטי ולצפות לפחות בסרט אחד. תרומה לדיון בכיתה על בסיס הקריאה והצפייה תהווה 20% מהציון.

עבודת גמר: ניתוח של סרט קולנוע ו/או טלוויזיה, רצוי סרט שלא נדון בכיתה. **בחירת הסרט מחייבת אישור מראש.** כל הקודמים זוכים. משקלה של עבודת הגמר הוא 80% מן הציון הסופי. **מועד הגשה:** חודש לאחר השיעור האחרון.

בסיס מצוין לניתוח הממד הקולנועי של כל הסרטים: לואיס ג'אנטי, **להבין סרטים**, האוני' הפתוחה, 2000.

רוב הסרטים נגישים עצמאית בעזרת תוכנה לשיתוף קבצים. אנא הפעילו אמצעי זהירות מוירוסים. במזכירות שמורים סרטים כתקליטורי DVD, או כקבצים על "מקל זיכרון" USB. סליחה מראש, אך לחלקם נצמדה בהורדה תוספת פורנוגרפית. כדאי להתייחס אליה כמו לכל עלוקה בלתי רצויה. לתיאום מראש של השאלה/העתקה, פנו לנוגה, מזכירת התכנית ללימודי אפריקה, בנין 74 (דילר), חדר 455 (ליד מרכז אפריקה) בטל: 08-646112, africanstudies@bgu.ac.il, **אנא השיבו מהר לטובת חבריכם.**

נקודות מרכזיות משותפות לניתוח הסרטים:

מידע כללי: מי הכותבים? האם עיבוד של ספר? מי ביים? מי משחקים? איפה צולם? כמה פופולרי היה

הסרט, או כמה כסף עשה? חפשו ב: <http://www.imdb.com>, <http://sratim.co.il>

סינופסיס: סיפור העלילה

נקודות המבט: מיהם גיבורי הסרט? של מי הסיפור? מהזווית של מי מצולם הסרט?

חלקם של אפריקנים: מה מקומם ותפקידם בסרט? האם גיבורים/שחקנים פעילים? תפאורה?

דימויים: אילו דימויים של אפריקה ושל אפריקנים עולים מן הסרט, ובעיקר, כיצד הם מיוצרים בו?

מבוא

Kirikou and the Sorceress, 1998.

שלמה זנד, "מבוא", *הקולנוע כהיסטוריה*, 2002, עמ' 13-30.

בראשית:

Tarzan the Ape Man, 1932; Tarzan and his Mate, 1934;

שלמה זנד, "הקולנוע כזירת קרב – מאקזוטיקה קולוניאליסטית עד להתנערותו של העולם ה"לא-מערבי",

הקולנוע כהיסטוריה, 2002, עמ' 321-301, Kevin Dunn, "Lights... Camera... Africa: Images of Africa and Africans in Western Popular Films of the 1930s", **African**

Studies Review, 39 (1), 1996, 149-175; Clara Henderson, "When Hearts Beat like

Native Drums: Music and the Sexual Dimensions of the Notions of "Savage" and

"Civilized" in Tarzan and his Mate, 1934", **Africa Today**, 48 (4), 2001, 91-124.

אפריקה: בין שמורת טבע לעולם אבוד

The African Queen, 1951; Legend of the Lost 1957; Gorillas in the mist, 1988.

רוברט סטאם ולואיז ספנס, "קולוניאליזם, גזענות וייצוג", *עין בעין*, 1, 2003, 9-25.

עבדות וגלות בין היסטוריה לזיכרון:

Song of Freedom 1936; Cobra Verde, 1987; Amistad, 1997; Amazing Grace, 2006.

רוברט רוזנסטון, "הסרט ההיסטורי – התבוננות בעבר בעידן הבתר-ספרותי", בתוך: *קולנוע וזיכרון:*

יחסים מסוכנים? עורכים: חיים בראשית, שלמה זנד, משה צימרמן, 2004, עמ' 13-32.

H. Durkin, "Remembering Slavery on Screen: Paul Robson in Songs of Freedom

(1936)", *Slavery & Abolition*, 34 (2) 2013: 252-265.

גילוי אפריקה והכיבוש הקולוניאלי:

Mountains of the Moon, 1989; Khartoum, 1966; Zulu, 1964.

Carolyn Hamilton and Litheko Modisane, "The Public Lives of Historical Films: The

Case of Zulu and Zulu Dawn", **Black and White in Color: African History on**

Screen, Vivian Bickford-Smith and Richard Mendelson, eds. 2007, pp. 97-119;

Shamil Jeppie, "From Khartoum to Kufrah: Filmic Narratives of Conquest and

Resistance", *ibid*, pp. 136-147.

הקולוניאליזם בקולנוע אירופי

Sanders Of The River, 1935; The Heart Of The Matter, 1953; Coup De Torchon, 1981

רשות: Song of Freedom 1936; Chocolat, 1988;

אלבר ממי, "דיוקנו של הכובש", מתוך: *קולוניאליזם והמצב הפוסט-קולוניאלי*, עורך יהודה שנהב,

2004, עמ' 47-82. קריאת רשות: טוני מוריסון, *משחקים באפילה*, 1997, ליאורה משה, "שוקולד": פרק

אוטוביוגרפי או שיעור בהיסטוריה תרבותית של הקולוניאליזם?", בתוך: *קולנוע וזיכרון: יחסים מסוכנים?*

עורכים: חיים בראשית, שלמה זנד, משה צימרמן, 2004, עמ' 9-331.

האם יתכן מבט בקורתי בקולנוע האירופי על הקולוניאליזם?

Black and White in Colors, 1976; Mr. Johnson, 1990.

שלמה זנד, "הקולנוע כזירת קרב – מאקזוטיקה קולוניאליסטית עד להתנערותו של העולם ה"לא-מערבי",
Bill Nasson, "Cheap If Not Always Cheerful: 95-96 עמ. 2002, *הקולנוע כהיסטוריה*,
French West Africa in the World Wars in Black and White in Color and Le Camp de
Thiaroye" in: *Black and White in Color: African History on Screen*, Vivian Bickford-
Smith and Richard Mendelson, eds. 2007, pp 148-166.

קולוניאליזם התנחלוני ומאבקי שחרור אנטי קולוניאליים

Out of Africa, 1985; White mischief, 1988; Nowhere in Africa, 2001

Nigel Penn, "Whites in Africa: Kenya's Colonists in the films Out of Africa, Nowhere
in Africa and White Mischief", **Black and White in Color: African History on
Screen**, Vivian Bickford-Smith and Richard Mendelson, eds. 2007, pp. 167- 184.

The battle of Algiers, 1966; Cry Freedom, 1987;

שלמה זנד, "הקולנוע כזירת קרב – מאקזוטיקה קולוניאליסטית עד להתנערותו של העולם ה"לא-מערבי",
Patrick Harries, "The Battle of Algiers: 330 -325 עמ. 2002, *הקולנוע כהיסטוריה*,
Between Fiction, Memory and History", **Black and White in Color: African
History on Screen**, V. Bickford-Smith and R. Mendelson, eds. 2007, pp. 203-222.

פוליטיקה באפריקה הפוסט-קולוניאלית

The Last King of Scotland; 2006; Lord of War, 2005.

Martha Evans and Ian Glenn, "TIA—This is Africa": Afropessimism in Twenty-First-
Century Narrative Film" **Black Camera** 2 (1), 2010, pp. 14-35.

אלימות באפריקה הפוסט-קולוניאלית

Tears of the Sun, 2003; The Dogs of War, 1981.

ריצה העם ברואנדה

Hotel Rwanda, 2004; Sometimes in April, 2005; Shooting Dogs, 2005.

Mohamed Adhikari, "Hotel Rwanda: The challenges of historicising and
commercialising genocide", **Development and Dialogue**, (50) 2008, 173-198.

[http://www.dhf.uu.se/pdfiler/DD2008_50_mass_violence/Development_dialogue_50
web.pdf](http://www.dhf.uu.se/pdfiler/DD2008_50_mass_violence/Development_dialogue_50_web.pdf)

אפריקה בסבך היחסים הבינלאומיים

Black hawk down, 2001; The Interpreter, 2005; Blood Diamond, 2006; The Constant
Gardener, 2005

Martha Evans and Ian Glenn, "TIA—This is Africa": Afropessimism in Twenty-First-
Century Narrative Film" **Black Camera** 2 (1), 2010, pp. 14-35.

אפריקנים מחוץ לאפריקה: פליטים ומהגרים

Besieged, 1998; 2003, מסעות ג'יימס בארץ הקודש, וסרט הפתעה לסיכום: האם ייצוג שונה של אפריקה בקולנוע אפשרי?

הנחיות לעבודת הגמר, וסרט הפתעה לסיכום: האם ייצוג שונה של אפריקה בקולנוע אפשרי?

בהצלחה!

סרטי הקולנוע המוזכרים בקורס (רשימה חלקית, לפי שנים)

Tarzan the Ape Man, 1932; Tarzan and his Mate, 1934; Sanders of the River, 1935; Song of Freedom, 1937; King Solomon's Mines, 1937; Abbot & Costello - Africa Screams, 1949; The African Queen, 1951; The Snows of Kilimanjaro, 1952; The Heart of the Matter, 1953; Legend of the Lost, 1957; She, 1965; Zulu, 1964; The battle of Algiers, 1966; Khartoum, 1966; Black and White in Colors, 1976; Wild Geese, 1978; Ashanti, 1979; Coup de Torchon, 1981; The Dogs of War, 1981; Out of Africa, 1985; King Solomon's Mines, (1937) 1985; Cobra Verde, 1987; Cry Freedom, 1987; Chocolat, 1988; White mischief, 1988; Gorillas in the mist, 1988; Mountains of the Moon, 1989; Mister Johnson, 1990; Amistad, 1997; Kirikou, 1998; Besieged, 1998; Nowhere in Africa, 2001; Tears of the Sun, 2003, Black hawk down, 2001; 2003 מסעות ג'יימס בארץ הקודש, Hotel Rwanda, 2004; Red Dust, 2004; Sometimes in April, 2005; Shooting Dogs, 2005; The Constant Gardener, 2005; Lord of War, 2005; The Interpreter, 2005; Blood Diamond, 2006; Amazing grace, 2006; The Last King of Scotland; 2006; Goodbye Bafana, 2007; Johnny Mad Dog, 2008; Invictus, 2009; District 9, 2009; Desert Flower; 2010; Venus Noire, 2010.